

ภาวะผู้นำ ของพยาบาลในประชาคมอาเซียน

Leadership for Nurses in ASEAN Community

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทิพย์ สิริรังศรี

โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

Y105

3ก

59

สารบัญ

หน้า

คำนำ	(3)
ความนำ	(12)
บทที่ 1 การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการจัดบริการสุขภาพ	
ในประชาคมอาเซียน.....	1
บทนำ	3
- ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน	3
- การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อสุขภาพและการจัดบริการสุขภาพ	
ในประชาคมอาเซียน	8
1. การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม.....	9
2. การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี	24
3. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ.....	27
4. การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม	31
5. การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง	34
บทสรุป	38
บทที่ 2 การบริการสุขภาพและการบริการพยาบาล	
ในประชาคมอาเซียน.....	39
บทนำ	41
- การบริการสุขภาพในประชาคมอาเซียน.....	41
1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริการสุขภาพ	
ในประชาคมอาเซียน.....	42

	หน้า
2. ระบบบริการสุขภาพในศตวรรษที่ 21	43
3. ระบบบริการสุขภาพในประชาคมอาเซียน	44
4. การเตรียมความพร้อมของสมาชิกประชาคมอาเซียน ด้านบริการสุขภาพ.....	46
- การบริการพยาบาลในประชาคมอาเซียน	51
1. การจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการบริการพยาบาล ในประชาคมอาเซียน.....	51
2. ระบบการบริการพยาบาลในศตวรรษที่ 21	53
3. การบริการพยาบาลในประชาคมอาเซียน ตามข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพการพยาบาล	53
4. รูปแบบการบริการพยาบาลในประชาคมอาเซียน	62
บทสรุป	78
บทที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ	79
บทนำ	81
- แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	83
1. ความหมายของภาวะผู้นำ	83
2. ความสำคัญของภาวะผู้นำ	85
- ทฤษฎีภาวะผู้นำ.....	86
1. พัฒนาการของทฤษฎีภาวะผู้นำ	86
2. ทฤษฎีภาวะผู้นำที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21	88
บทสรุป	102

	หน้า
บทที่ 4 คุณลักษณะและประเภทภาวะผู้นำของพยาบาล ในประชาคมอาเซียน.....	103
บทนำ	105
- แนวคิดในการกำหนดคุณลักษณะภาวะผู้นำของพยาบาล ในประชาคมอาเซียน	106
1. ทฤษฎีภาวะผู้นำ 3 ทฤษฎี ที่เลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมกับ ศตวรรษที่ 21	106
2. แนวคิดในการกำหนดคุณลักษณะภาวะผู้นำของพยาบาล โดยองค์การอนามัยโลก	107
3. แนวคิดคุณลักษณะภาวะผู้นำระดับโลก.....	107
4. แนวคิดคุณลักษณะภาวะผู้นำอื่นๆ ที่ได้จากผลงานวิจัย....	108
- คุณลักษณะภาวะผู้นำของพยาบาลในประชาคมอาเซียน.....	109
- ประเภทภาวะผู้นำทางการพยาบาลในประชาคมอาเซียน.....	114
1. ภาวะผู้นำทางจริยธรรม.....	115
2. ภาวะผู้นำการจัดการการเปลี่ยนแปลง	116
3. ภาวะผู้นำต่างวัฒนธรรม.....	121
- ระดับภาวะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำตนเอง ในแต่ละระดับ	124
- การพัฒนาภาวะผู้นำตนเองในแต่ละระดับ	127
บทสรุป	135

	หน้า
บทที่ 5 การพัฒนาภาวะผู้นำของพยาบาลในประชาคมอาเซียน.....	137
บทนำ	139
- สมรรถนะภาวะผู้นำของพยาบาลในประชาคมอาเซียน และการพัฒนา	139
- การพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของพยาบาล ในประชาคมอาเซียน	151
- รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของพยาบาล ในประชาคมอาเซียนด้วยวิธีการสอนงาน	153
- บทสรุป	160
บทที่ 6 กรณีศึกษาภาวะผู้นำของพยาบาลในประชาคมอาเซียน	161
บทนำ	163
- กรณีศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของพยาบาลไทย ที่ได้รับรางวัลพยาบาลดีเด่น จากสภาการพยาบาล.....	163
- กรณีศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำและสมรรถนะภาวะผู้นำ ของพยาบาลในประชาคมอาเซียน จากผู้ได้รับรางวัลจากมูลนิธิ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี.....	174
บทสรุป	187
บรรณานุกรม	189
ภาคผนวก	214

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชากร ในประชาคมอาเซียน	16
ตารางที่ 1.2 จำนวนและร้อยละของประชากรในประชาคมอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2558 และคาดคะเนในปี พ.ศ. 2573	17
ตารางที่ 1.3 รายได้ จำนวนประชากร จำนวนผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อ และร้อยละของการเสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อ	22
ตารางที่ 1.4 อันดับการแข่งขันของประเทศสมาชิกอาเซียน ในระดับโลก	29
ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบการจัดการศึกษาพยาบาลในปัจจุบันของ ประเทศสมาชิกอาเซียน	52
ตารางที่ 2.2 ประเทศสมาชิกอาเซียนและหน่วยงานที่กำกับดูแล การบริการพยาบาล	55
ตารางที่ 2.3 การขอต่ออายุขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพการพยาบาลของ ประเทศสมาชิกอาเซียน	57
ตารางที่ 2.4 สัดส่วนของแพทย์และพยาบาล ต่อประชากร ในประชาคมอาเซียน	60

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แผนที่ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน.....	4
ภาพที่ 1.2 ร้อยละผู้ใช้มือถือในประชาคมอาเซียน.....	25
ภาพที่ 1.3 จำนวนประชากร ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ การเชื่อมต่อมือถือ และผู้ใช้มือถือของ 6 ประเทศ สมาชิกอาเซียน.....	26
ภาพที่ 2.1 การรับฟังการบรรยายและสาธิตการฝึกปฏิบัติทางไกล เรื่อง episiotomy และ perineum suturing.....	64
ภาพที่ 2.2 การฝึกปฏิบัติทางไกล เรื่อง episiotomy และ perineum suturing.....	65
ภาพที่ 2.3 หน้าเว็บไซต์โครงการ Leadership development and change management for nurse executives in ASEAN countries	66
ภาพที่ 2.4 การบรรยาย และเอกสารประกอบการบรรยายใน Module	67
ภาพที่ 2.5 ภาพปฏิทินประเทศเมียนมาร์ ปี พ.ศ. 2558 ที่สภาการพยาบาลเมียนมาร์ได้จัดพิมพ์ โดยนำภาพ กิจกรรมในหลักสูตร LCM ไปเผยแพร่สู่หน่วยงานสาธารณสุข สถาบันการศึกษาพยาบาลและโรงพยาบาลทั่วประเทศ.....	70
ภาพที่ 2.6 การต้อนรับจากนายกสภาการพยาบาลเมียนมาร์และ อธิการบดีมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง (Rector of University of Nursing, Yangon) ได้กล่าวขอบคุณผู้เขียน และทีมงาน ได้จัดทำหลักสูตรให้เกิดประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการ การพัฒนาตนเอง พัฒนางานและองค์การได้เป็นอย่างดี.....	71

หน้า

ภาพที่ 2.7 ทีมงานร่วมกับผู้อำนวยการโรงพยาบาล ผู้บริหาร ฝ่ายการแพทย์และพยาบาล Nyein Hospital ภายหลังจาก ผู้บริหารโรงพยาบาลได้กล่าวขอบคุณที่พัฒนาหลักสูตร ทำให้เกิดประโยชน์ต่อพยาบาลประเทศเมียนมาร์ และ สามารถนำไปใช้พัฒนางานและองค์การได้เป็นอย่างดี.....	71
ภาพที่ 2.8 ผู้อำนวยการ Pun Hospital หรือนายกสมาคมแพทย์เอกชน ประเทศเมียนมาร์ กล่าวต้อนรับและขอบคุณผู้เขียนและทีมงาน ที่ได้จัดอบรมหลักสูตร LCM ให้แก่พยาบาลเมียนมาร์ จนประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเอง พัฒนางานและ องค์การได้เป็นอย่างดี.....	72
ภาพที่ 3.1 พัฒนาการของทฤษฎีภาวะผู้นำ	88
ภาพที่ 3.2 การพัฒนารูปแบบของทฤษฎีภาวะผู้นำแบบปรับใช้	97
ภาพที่ 4.1 องค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำของพยาบาล ในประชาคมอาเซียน	114
ภาพที่ 5.1 สมรรถนะภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารการพยาบาล ในประชาคมอาเซียน	140
ภาพที่ 6.1 สถานที่และการแต่งกายของนักศึกษาพยาบาล University of Nursing, Yangon.....	180